

STANDARD (Label)

CM 23

FERRUH KETHUDA CAMI, HAMAMI

- 1. plan
- 2. kesitr, cephe

AKF-SC-I-AS

TB (1-18)
 TE (1-19)
 TM (1-88)

Hannover Fätil dem oldingens
Schneider ^{MAVERN} Söglings, Maurin und Tote
am Goldenen Horn zu
Konstantinopel

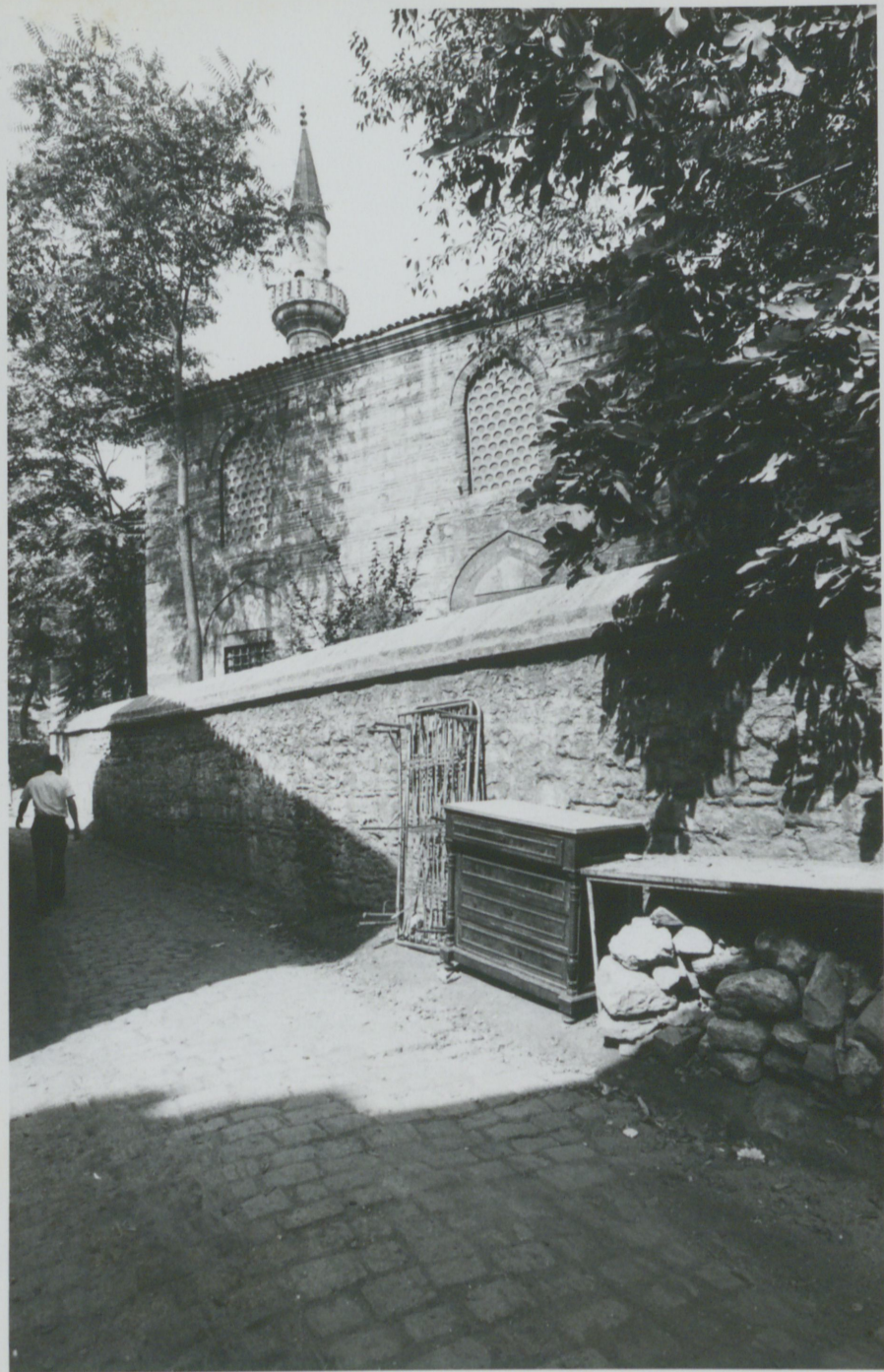

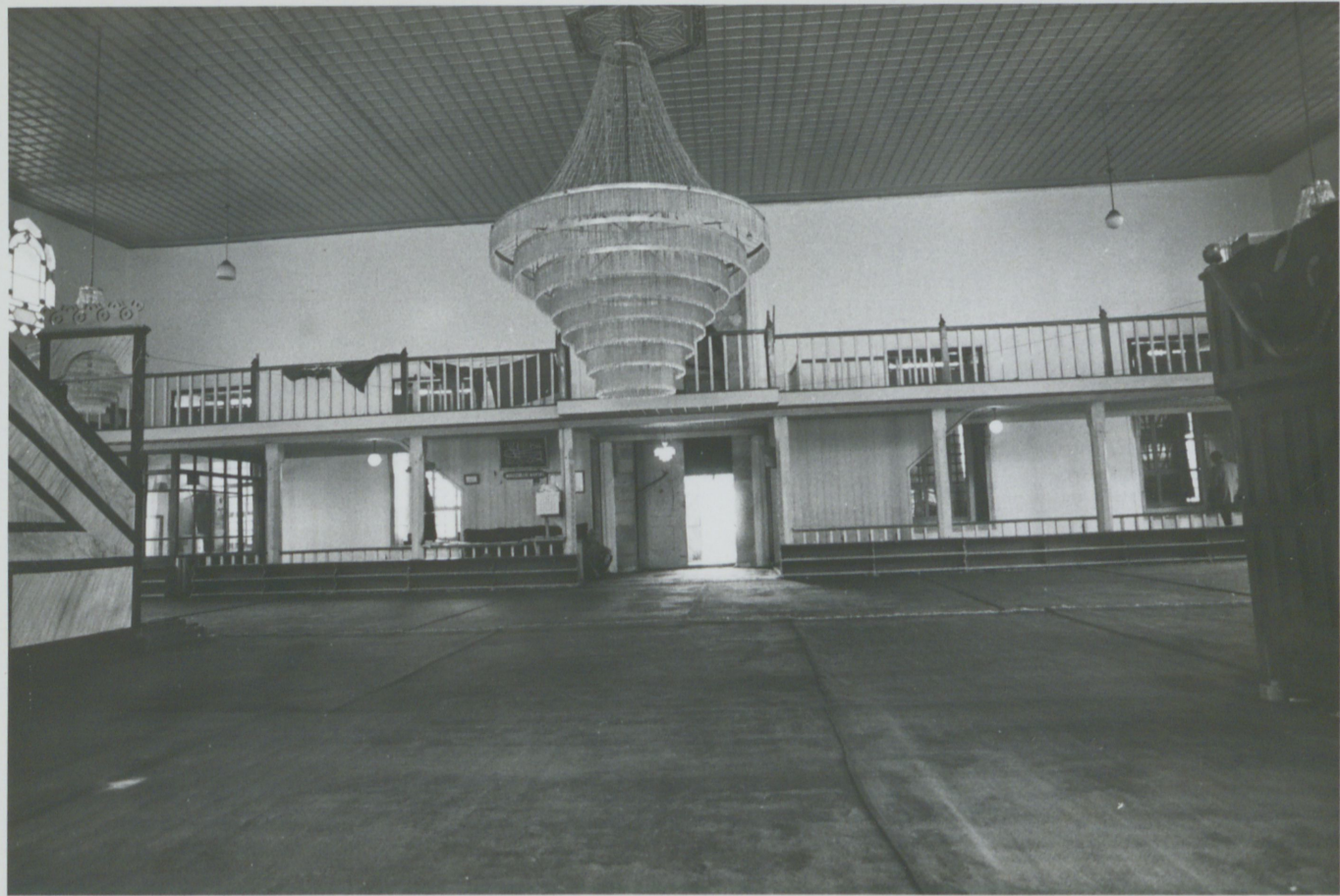

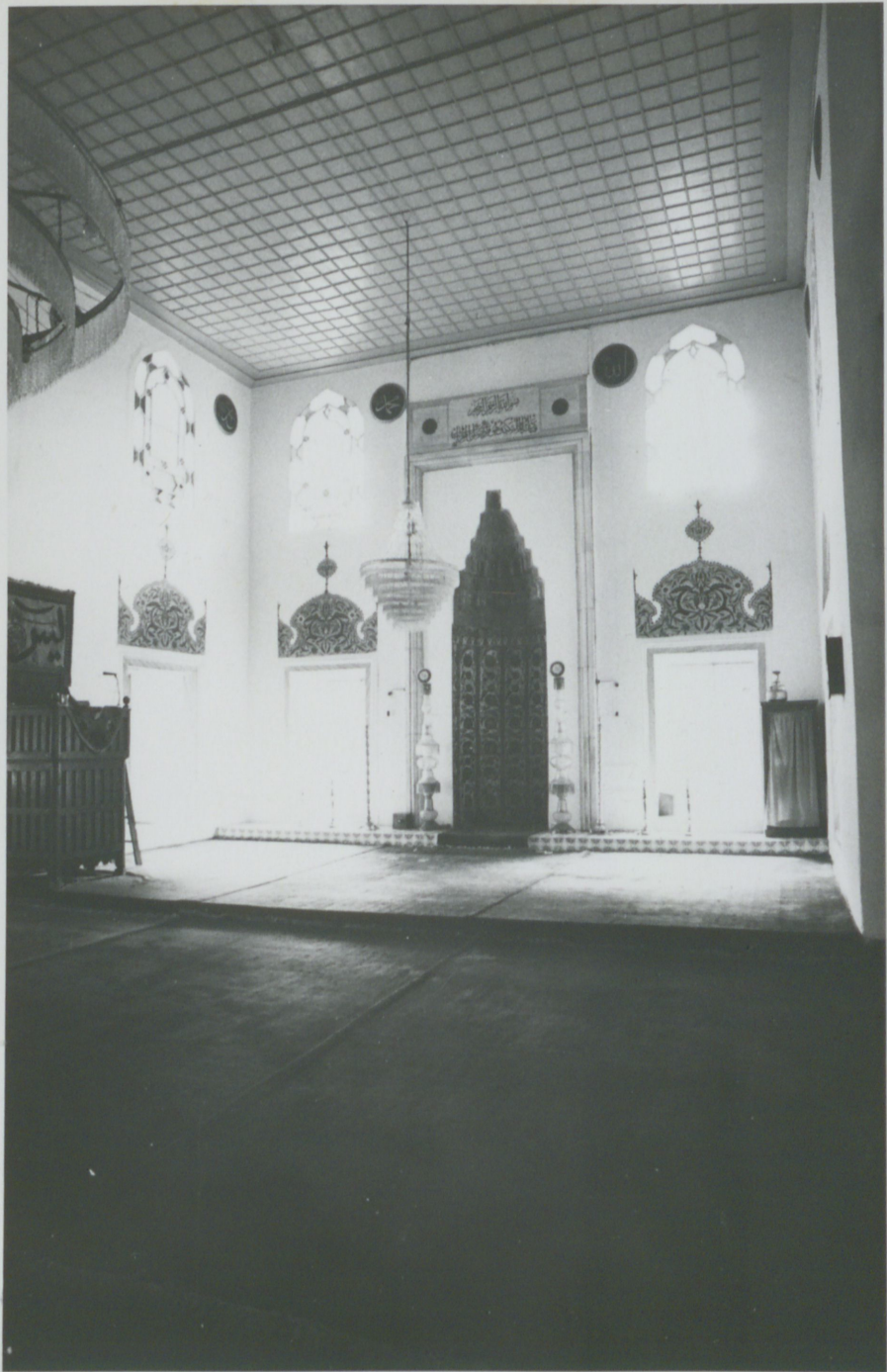

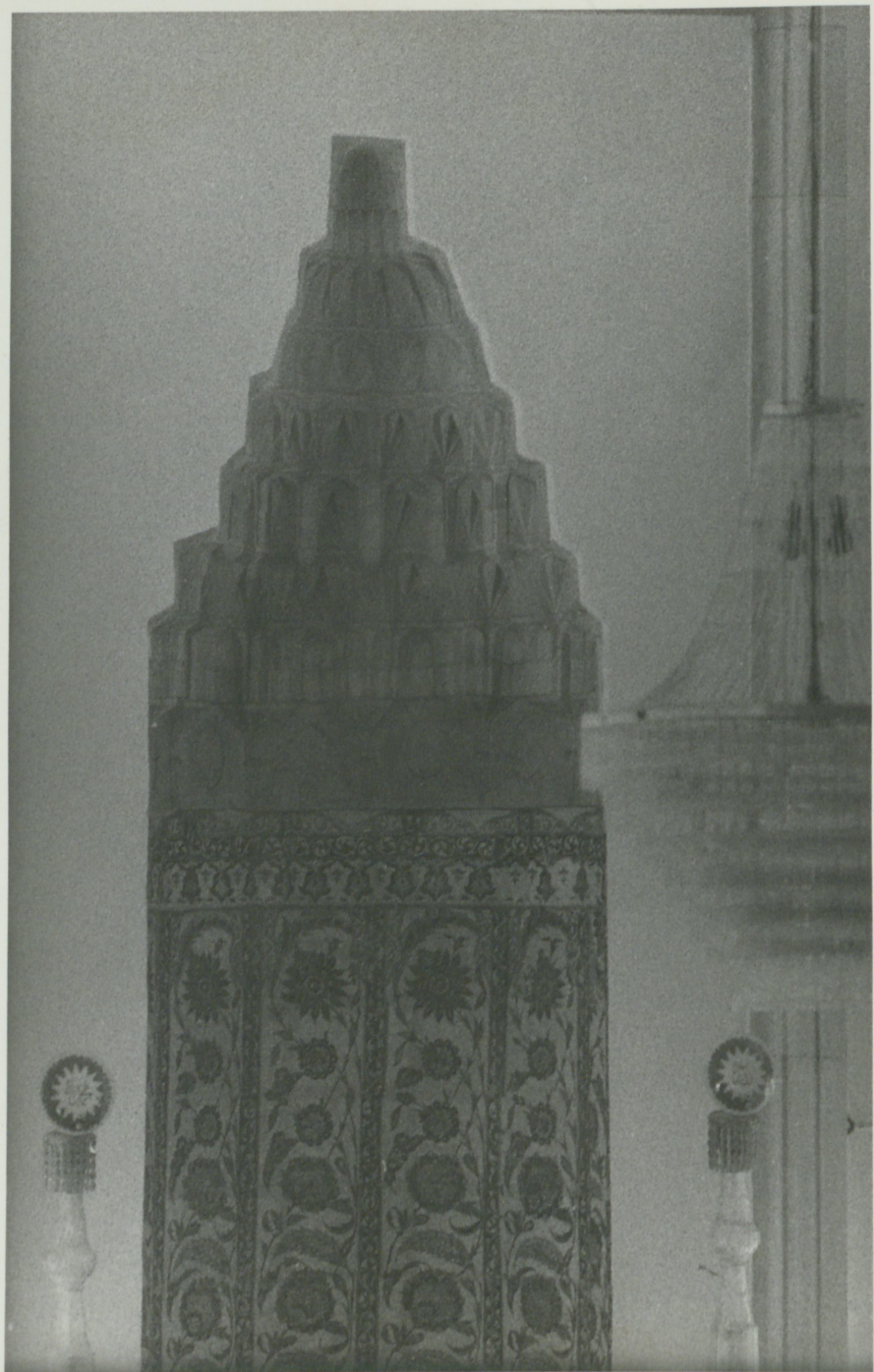

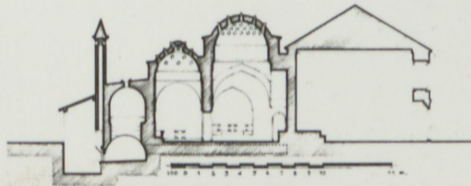
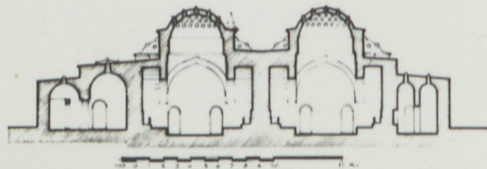

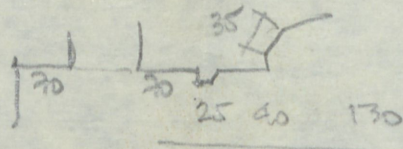

FERRUH KETHÜDA CAMİ VE HAMAMI

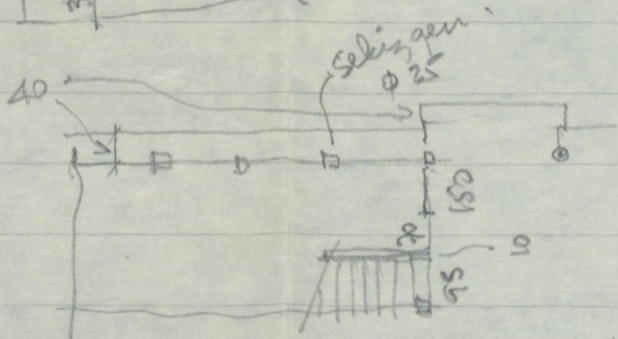
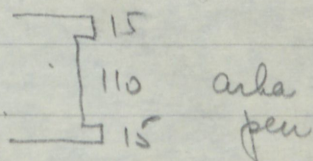
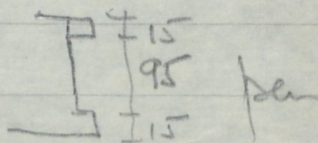
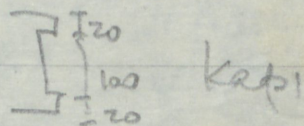
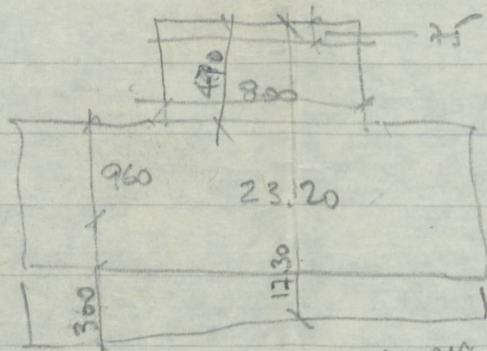

12.9.1975
 Ferruh Kethüde

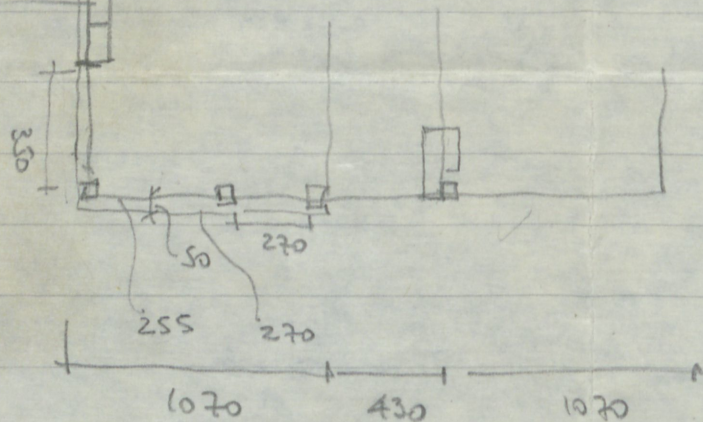

1180
 1140
 2320

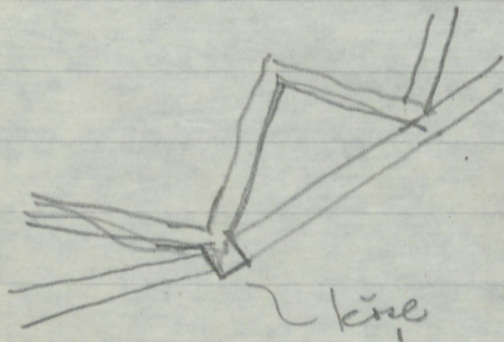
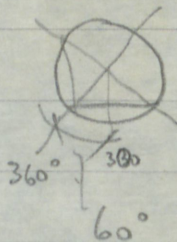
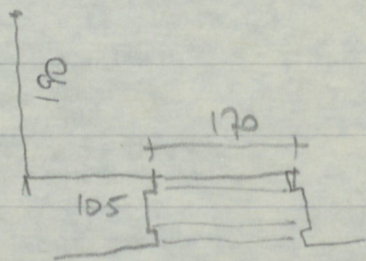
nışrab 7 kō,
 içi çini, stal.

diğer pen 125
 120

diğer 35cm.
 70 tabanın hüseleni
 pahlı
 seli h = 60

İlgili 1 plâstik atölyesi, 2 çivi fabrikası, 1 un değirmeni, 2 çeltik fabrikası vardır; mabed olarak da 4 câmi, 4 senağog ve 2 kilise bulunmaktadır.

BALAT CİNÂYETİ — 1947 yılı martında Balat müsevîleri arasında derin teesür uyandırmış kanlı bir cinayettir.

Balatta Karabaş Mahallesinin Kürçü Çeşmesi Sokağında 26 numaralı evde oturan ve seyyar satıcılık ile geçinen beş çocuk babası kırkbeş yaşlarında Avram Ortaz, oğlu İsaak'ın kayın biraderi olan David isminde bir genç tarafından bıçaklanarak öldürülmüştür. Yirmi üç yaşlarındaki İsaak, kaatilin kız kardeşi Rebeka ile iki yıllık evlidir. 1946 yılı ağustosunun bir pazar günü, İsaak karısını ve kızkardeşini alarak Bomonti Bağçesine gider, bira içerek geç vakte kadar eğlenirler, eve döndüklerinde Rebeka çantasından bir bardak çıkarır ve gülererek Bomonti Bağçesinden çaldım! der. Seyyar satıcının oğlu fevkalâde hiddetlenerek bir hırsız kari ile yaşayamayacağını söyleyerek Rebekayı evinden kogar ve bir boşanma dâvası açar. Kızın ağası David, bunun kendilerine ağır bir hakaret olduğunu söyleyerek İssak'a «onu mahvedeceğim» diye haber gönderir. Ve sekiz ay kadar sonra, bir gece körkütük sarhoş olup enistesinin evine gider ve sokakta: «Bu evde erkek var ise dışarı çıksın» diye nâralar atar ve camları taşlamağa başlar. Halbuki İsaak evde yoktur, Avram: «Kim bu edepsiz» diye sokağa fırlar. Fakat pencere altında pusurmuş bulunan genç David, yaşlıca adamın üzerine atılarak bıçağını kalbine saplar ve bir darbeye öldürür: «İsaak sen de çık, seni de temizliyeyim» diye bağırırsa da maktûlün evdeki karısı ve dört kızının feryada başlaması üzerine kaçar ve ertesi gün Ortaköyde bir evin bodrumunda yakalanır.

Bu cinayete sahne olan Kürçüçeşmesi Sokağı İstanbul gazetelerinde Balat Karabaş Mahallesinde gösterilmiş ise de 1934 Belediye Şehir Rehberine göre bu mahallenin sınırı dışındadır, Kaasımğönâni ve Molla Aşki Mahallelerini ayıran bir sokaktır.

Bibl.: Günün gazeteleri

BALAT CAMİİ — Bânisinin adına nispetle «Ferruhkethûda Camii» adı ile de anır.

ır. Hadikatül Cevamide mevcut malûmat şudur:

«Balat Camiinin bânisi Sadırâzam Semiz Ali Paşa'nın kethûdası Ferruh Ağadır ki kürsü penceresi önünde medfundur. Merhum Mumaileyhin zaviyesi ve mahkemesi ve çeşmesi vardır. Câmiin imam binası Hayrullâtif = 970 (M. 1562) tarihinde olduğu Tak Dergâhında vaki arabi tarihten fehmolunur. Tekkesine şeyh olanlar cuma vaizi olmak meşruttur. İptida şeyh olan Menasik sahibi Seyhülharem Sinaneddin Yusuf Efendidir».

Balat Camii hakkında Eveliya Çelebi şunları yazıyor:

«Süleyman Han devrinde Ferruh Kethûdânındır. Mimar Sinan binâsıdır. Taşra sofasının kubbe duvarında Kudûsden Mısır ve Mısırdan Mekke ve Medineye kadar olan menzillerdeki dere, tepe, ve muhâtaralı akebe menzillerin şekil ve heyetleri gaayet üstad bir nakkaş tarafından öyle tasvir olunmuştur ki Erjenk ve Mânî gelse hatasını bulamaz».

Mimar Sinan yapısı, klâsik üslûbda küçük camilerin en güzellerinden biri olan Balat Camii, 1947 de dört duvardan ibaret kalmış bir harabe halinde idi. Kesme taştan minaresinin de şerfesinden üstü yıkılmış bulunuyordu.

Oldukça geniş bir avlu içindedir. Avlu duvarında, klâsik üslûbda, susuz ve harab üç dane de çeşme vardır; mabed ve avlu, Çavuş Hamamı Sokağı, Kâhkaha Sokağı, Ferruhkâhya Sokağı ve Mahkemealtı Caddesiyle çevrilmiştir; Ferruhkâhya Sokağı, camiin önünde, büyük Balat yangınından kalma sahada bir meydancık halinde açılır ki, camiin medhal kapusu karşısındaki avlu kapusu bu sokağa açılır. Avluya buradan girildiğine göre, solda bir mezarlık vardır. Burada, hacca giderken hastalanıp ölmüş Türkistanlı bir seyyah dervişin kabir taşında şu mısralar yazılıdır:

Hüvel hallakül bâki

Çâkeri Âlmuhammed bendei Selman Pâk
Sâlikî râhi Hîda seyyahî aktâri zemin

Kaşgariden nakşibendî mesleki irfan idi
Eyledi esnâyi hacde nihleti huldi berin

Enbiyâü evliyânın hürmetiyçün eyliye
Cenneti didâr ile ikram=Rabbülâlemin

Böyle nutk (eyler) erenler fevtinin târihi
«Hû deyüb gitti bekaya hû ile Derviş Emin»
(H. 1262)

Camiin nihrab duvarı önündeki ikinci hazirede, hadikanın kaydine göre bu duvarın vaiz kürsüsü kısmı önünde, iki kabir var ise de, her ikisinde de bir kitâbeye rastlanmadı.

Camiin ahşab son cemaat yeri, İstanbul Ansiklopedisi adına ziyarette, çökmek üzere idi; bilhassa çatı kısmı, gaayet tehlikeli bulunuyordu; bu yüzden içeriye girip mabedin medhal kapusu üzerindeki arabca kitâbesi tesbit edilemedi. Kârgir iki yan duvara nazaran aslında, son cemaat yerinin taş sütun ve kemerlere istinad eden küçük kubbeler ile örtülmüş olduğu tahmin edilebilir. Asıl mabed, bir sıra kesme taş ve üç sıra tuğla ile dört köşe bir plân üzerine yapılmış olup, yalnız mihrab duvarının, mihrab yerine rastlayan ortadaki üçte biri, dışarıya müstatil bir çıkıntı yapmıştır.

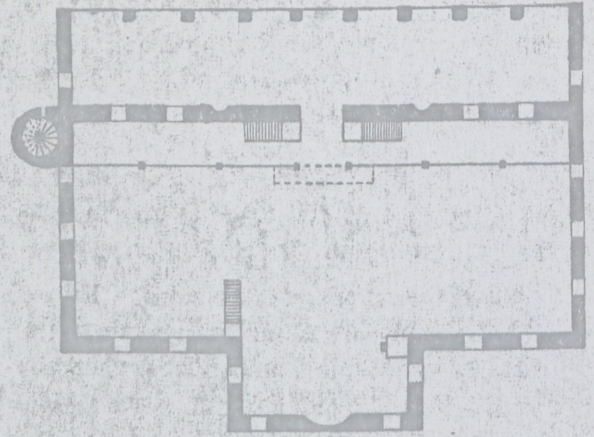
Bu güzel eser, muhakkak ki büyük fedakârlık ile, restore edilebilir ve ihya edilmeğe de değer. Duvarlar, sağlamdır. Balat Camiinden daha harap bir halde bulunan Yedikule civarındaki Mimar Sinan eseri Hacıevhaddüddin Camiinin, Kazlıçesmeli Rahim Ağa adında bir hayır sahibi himmetiyle ikinci Cihan Harbi içinde restore edildiği hatırlanırsa, Balat Camiini ihya edecek diğer bir zat da, Türk san'at tarihinde daima hayır ile yadedilecektir (Mart 1947).

Bu temennimiz, yukarıdaki satır yazıldıktan altı sene sonra, 1953 de tahakkuk etmiş, Balatta «Ferruhkâhya Onarma ve Korunma Cemiyeti» adi ile

bir hayır teşekkülü vücud bulmuş, cemiyetin başkanı Şaban Kesebir ve Balat Hamamı sahibi Tâhir Akarı

Balat Camii
(Resim : Hüsni)

Balat Camii
(Plân - kroki : Hüsni)

nın himmetleriyle tarihi eserin tamirine başlanmış, bir ara mali sıkıntılar yüzünden tamire fasıla verilmiş, Vakıflar Umum Müdürlüğünün de yardımı temin edildikten sonra tamir faaliyeti tekrar başlamıştır.

1960 yılı mayısında bu faaliyet devam etmekte idi. Camin tamirine 180.000 lira sarfedilmişti; bunun yüz bin lirasından fazlası hayırsever halk kesesinden temin edilmiştir.

Câmi müstatil plânlıdır; mihrabı ileriye doğru bir çıkıntı teşkil eden bir sofa üzerindedir. Dördü son cemaat yerine açılmış, üçerden altısı yan duvarlarda, dördü mihrab duvarının iki yanında, ikisi mihrab sofası yan duvarlarında, ikisi de mihrabın iki yanında olmak üzere altı üstlü ikiserden 36 pencere ile aydınlatılmıştır. Tamirinde altın ahşab bir sütun üzerine methal duvarı boyunca ahşap bir asma mahfel yapılmıştır.

Eskiden mihrabın serapa çini ile müzeyyen olduğu söküntü yerlerinden bellidir, tâmirde mihrabın iç kısmına nâtamam olarak konmuş çinilerin nereden alındığı tesbit edilemedi.

Bibl. : Hadikatül Cevâmi, I; Evliyâ Çelebi, I; REK ve Müzaffer Esen, Gezi notu (1947); REK, Gezi notu (1960).

BALATDA ÇALGILI KAHVEHANELER — İkinci Abdülhamid devrindeki Ramazanların İstanbula mahsus şenliklerinden olan çalgılı kahveler iki yahut üç defa Balatda da açılmıştı (B. : Çalgılı Kahvehâneler). Ayak takımının musiki ve şiir duygularına sahne olan çalgılı kahvehâneği Balatda açma-

Balet kafusunun iç yüzünde (Balat Camii) = Süleyman
İtan devrinde Ferruh Kethudanın der. Mimar Sinan
binasıdır. Tapra sofasının kible divarında Kudüs'ten
Mısra ve Mısra'dan Mekke ve Medineye kadar olan men-
zillerdeki dere ve tepelerin korkunç ve muhâtaralı akabe
menzillerinin şekil ve heykelleri gayet üstad bir nakış
tarafından öyle tasvir olunmuşdur ki Erjant ve
Mâni gelse hatâsını bulamaz.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فنازته الملائكة وهو قائم يصلي في المحراب

(Zekeriyya) mihrapta namaz kılarken melekler ona
mida ettiler . Kur'an: Al-i İmran suresi ayet 39.
veya kısaca Kur'an 3/39

11)

1. Satri:

تَقَرَّبَ إِلَى اللَّهِ فَاتَّقِ الْبِرَّ وَالْجُودَ تَقَرَّبَ إِلَى شَفَاعَةِ مُحَمَّدٍ صَاحِبِ مَقَامِ ^{محمود} أَنِي أَيَّامَ
السُّلْطَانِ سُلَيْمَانَ خَانَ طَالِ بَقَاهُ

2. Satri:

من اهتمت بحمدته وزيره الاعظم على ياتنا يتر الله مايتا وهو
العبد فرغ كتبنا باننا هذا الجامع لينة سبعين وسبعما

Anlatıldığına göre câmi Sultan Süleyman zamanında
vezirulazam ^{Ali Paşa} Ferruh Kethüda tarafından 770 hicride
yapılmıştır.

